

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Kliimaministeeriumile
Koopia: Keskkonnaamet
Hiiumaa vallavalitsus

Teie: 26.08.2026 nr 1-4/26/3202

Meie: 22.09.2026 nr nr 1-5/26/7165

EKO metsatöörühma seisukoht Hiiumaa kaitseala moodustamise eelnõu kohta

Lugupeetud minister Erkki Keldo!

Tunnustame Kliimaministeeriumit ja Keskkonnaametit Hiiumaa metsade kaitseala moodustamise menetlusega edasiliikumise ja eelnõu avalikustamise eest ning toetame kaitseala võimalikult kiiret loomist. Kaitseala loomisele on tugev kohaliku kogukonna toetus: 2023. aasta lõpus tuntud hiidlaste poolt algatatud petitsioon Hiiumaa riigimetsade hoidmise ja keskkonnasõbraliku majandamise toetuseks kogus 500 allkirja.

Eestimaa Looduse Fondi algne ettepanek moodustada Hiiumaale rahvuspark hõlmas 18 680 hektarit erakordselt elurikkaid metsi. Praegune eelnõu, mis võtab kaitse alla vaid riigimaadel 6 690 hektarit, on juba märgatav kompromiss. **Seetõttu on eelnõuga edasiliikumine kaitse alla võetavate alade täiendavate kärpimisteta äärmiselt vajalik miinimum.**

Planeeritav kaitseala sisaldab üle-euroopalise tähtsusega loodusväärtusi. Nendeks on sajandeid puutumata põlismetsad, väljasuremisohus liikide elupaigad ning kõrge puhkeväärtusega loodusmaastikud. Alal on arvele võetud 101 kaitsealust liiki ning üle 2500 hektari ehk ligi 40% ala metsadest vastab Euroopa Liidu loodusdirektiivi I lisa metaelupaigatüüpidele.

Tänaseks on Hiiumaa metsakate vähenenud piirkonniti üle 30%, võrreldes aastaga 2001. Viimase 10 aasta jooksul on Hiiumaal raiutud üle 120 ruutkilomeetri jagu metsa, millel on selged mõjud Hiiumaa puhkeväärtustele ja metaelustikule¹. Eesti kõige põlismetsarohkemates piirkondades, Kõpus ja Tahkunas, on tänaseks lageraiutud mitmeid põlismetsi, mille kõrged loodusväärtused kaardistati 1990ndatel, kuid jäid riikliku kaitseta. Loodava kaitseala raames välistataks nendes piirkondades uuendusraied (sh lageraied) ning säiliks Hiiumaa looduspärand. Väärtuslike loodusmetsade järk-järguline killustumine lakkaks. Kaitseala moodustamine aitaks täita ka UNESCO biosfäärikaitseala eesmäärke, kus puidutulu kõrval on

¹ <https://www.postimees.ee/8216158/taust-kaitseala-mis-haihtus-nagu-suits>

määravaks just looduse mitmekesisus. Samuti tasakaalustaks kaitseala looduskaitse- ja majanduseesmäärke teaduspõhiste näitajate alusel.

Uue kaitseala loomine tähendaks riigieelarvele maade ostukohustuse puudumist. Suure osa kaitsealast moodustaksid piiranguvööndite metsad, kus metsade majandamine oleks uuendusraiete-vabalt endiselt võimalik ning nendest metsadest pärinev puit panustaks endiselt riigieelarvesse. Kuna kaitseala moodustatakse 100% riigimaale, ei seata iseenesest-mõistetavalt sellega piiranguid erametsaomanikele ega tekitata neile halduskoormust.

Tööhõive ja puidusektori vaatest tagab piiranguvööndi režiim (uuendusraietest hoidumine valikraiete kasuks) saarele just pikaajalise majandusliku stabiilsuse. Hiiumaa metsad on keskmiselt vanemad (71 aastat) kui Eesti metsad üldiselt. **Intensiivne lageraiete jätkamine ammendaks metsade nõ raieküpsed varud kiiresti, viies kohaliku metsasektori mõne aastakümne jooksul hoopis terava toormenappuseni.** Uuendusraiete asendamine püsimetsanduse ja valikraietega säilitab püsiva puiduvoo, suurendab kõrgema väärtusega palgipuu osakaalu ning hoiab kohalikud töökohad stabiilsena läbi aastakümnete - valikraietel põhinev majandamine tagab pikaajaliselt stabiilse puidumahu ning on ka tööjõumahukam. Kuna looduslikult uuenevas metsas jäävad ära kulukad kuivendustööd ja metsakultuuride rajamine, on ka majanduslikult püsimetsandus pikaajaliselt kasulikum.

Kaitseala loomine mõjutab ka kliimaeesmärkide täitmist positiivselt. Soome Riikliku Keskkonnainstituudi (LUKE) katseandmed näitavad, et kuivendatud turvasmuldadel tekitab lageraie kuni 30 korda rohkem kasvuhoonegaaside heidet, võrreldes raiumata või valikraietega majandatud metsadega. Hiiumaa kaitseala piires on mullas hinnanguliselt 6,3 miljonit tonni ning biomassi puidus ligi 0,5 miljonit tonni süsinikku. Lageraiete vältimine turvasmuldadel ja vanade metsade säilitamine hoiab ära lisaks kõigele muule ka selle süsinikuvaru kiire paiskumise atmosfääri ning aitab saavutada riiklikke kliimaeesmäärke, võrrelduna samade alade lageraiepõhise majandamisega, mis panustaksid Eesti metsamaa süsinikuvõla suurendamisse.

Juhime tähelepanu, et Tallinna Ülikooli poolt läbi viidud uuringurapordis „Metsa- ja puidusektori sotsiaal-majanduslikud mõjud“ on ühe ha metsamaa majanduslikust kasutusest väljaviimise kulu arvutustes mitmed eeldused ja puudused, mida peab selle metoodika rakendamisel saadud tulemuste tõlgendamisel arvestama:

- arvestatud on 80-aastase raieringiga, kuid seda eeldust ei ole ühegi allikaga põhjendatud. Arvestades, et Eestis tohib metsa raiuda küpsusdiameetri alusel, mille enamik puudest saavutab nooremana kui 80-aastasena ja kehtestatud raievanused on nooremad kui 80 aastat (v.a. männil on 90a)

- eeldatud on, et majandatava metsa raiemaht ei ületa juurdekasvu, mis ei ole Eestis korrektne, sest Keskkonnaagentuuri andmete järgi ületas majandatava metsa raiemaht netojuurdekasvu alates 2018. aastast².

- ökosüsteemiteenuste hindamiseks ei ole kasutatud mitte ELME uuringu andmeid, vaid Maailmapanga andmestikku, mis ei sisalda süsiniku sidumise väärtust. Nagu näitab seletuskirja lk 47 ELME andmetel põhinev ökosüsteemi hüvede hinnang, moodustab kliimaregulatsiooni

² <https://keskkonnaagentuur.ee/node/2720>

ehk mullasüsinikuvaru ja maapealsesse biomassi seotud süsiniku varu väga valdava osa hüvedest.

– uuringus ei ole analüüsitud metsa- ja puidutööstuse mõju Eesti kliimaeesmärkide saavutamisele sh LULUCF 2030. a eesmärgi saavutamisele ning selle võimaliku mittetäitmisega seotud riigi rahaliste kohustuste suurusele

– uuring annab hinnangu metsamaa täielikult kasutusest välja viimise kulule, aga seletuskirjas on sama kulu kasutatud metsamaa nii sihtkaitsevööndi kui piiranguvööndi alla viimise kulu hindamiseks. See on ebakorrektn, sest piiranguvööndis on teatud majandamine võimalik ning RMK majandab metsa teistel kaitsealadel.

Nende eelduste ja puuduste tõttu on TLÜ uuringu põhjal hinnatud 67 miljonit eurot loomata jäävat lisandväärtust ebakorrektn ning liiga suur.

Planeeritav kaitseala toetaks ka Hiiumaa valla arengukava 2040+ eesmärki säilitada saare kvaliteetset elukeskkonda ja atraktiivsust külastajate ning (uute) elanike silmis. Eraldi alapeatükiks on kirjutatud 15.2. Väärtuslikud metsamaastikud, kus metsi majandatakse püsimetsanduse meetodil. KOV-tasandil väheneks maamaksu laekumine ligikaudu 13 992 eurot aastas, kuid see summa kompenseeritakse Hiiumaa vallale täies ulatuses riikliku tasandusfondi kaudu 2025. aastast kehtiva seadusemuudatuse alusel.

Tervikliku kaitseala moodustamine Hiiumaal on kaalutletud ja teaduspõhine samm, mis tagab pikaajalise stabiilsuse ka kohalikule metsatööstusele. Samuti tagataks riiklik kaitse üle-euroopalistele loodusväärtustele. Julgustame selles suunas liikuma.

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator, EKO metsatöörühma nimel